

Hüseyinî Aşiran Peşrev

Ney

Kâtip Çelebi

Usûlü : Fâhte [20/4]

1. Hane / (Hane-i Evvel) / (Serhane)

Teslim / (Mülazime)

2. Hane / (Hane-i Sani)

3. Hane / (Hane-i Salis)

4. Hane / (Hane-i Rabi)

Kâtip Çelebi

[1818 (?) - 1888]

1017 Zilkadesinde (Şubat 1609) İstanbul'da doğdu. Hayatına ait orijinal bilgiler bizzat kaleme aldığı otobiyografilerine (Süllemü'l-vüşûl, vr. 271a vd.; Mizânü'l-hak, s. 129 vd.) ve yeri geldikçe öteki eserlerine serpiştirdiği kısa notlara dayanmaktadır. Asıl adı Mustafa, babasının adı Abdullah'tır. Ulemâ arasında Kâtip Çelebi, Divân-ı Hümâyûn mensupları arasında Hacı Halife diye tanınır. Babası Enderun'dan yetişerek silâhdarlıkla alâkalı bir görevle çırağ edilmiş, devrin âlim ve şeyhlerinin meclislerine katılarak ilme karşı büyük ilgi içinde olmuştur. Kâtip Çelebi beş yaşında iken babasının özel olarak tuttuğu İsmâ Halife el-Kırîmî'den ilk dinî bilgileri aldı ve Kur'an'ı kısmen ezberledi. Daha sonra İlyas Hoca'dan dil bilgisi, Böğrü Ahmed Çelebi adlı hattattan yazı dersleri aldı (Müstakimzâde, Tuhfe, s. 98).

Kâtip Çelebi on dört yaşına geldiğinde babası ona maaşından 14 dirhem harçlık bağladı ve yanına aldı. Böylece Divân-ı Hümâyûn kalemlerinden Anadolu Muhasebeciliği Kalemî'ne girerek burada hesap kaidelerini, erkam ve siyâkat yazısını öğrendi. Ertesi yıl Abaza Paşa isyanını bastırmak için Erzurum'a giden orduyla birlikte babasının yanında Tercan (Fezleke, II, 54 vd.), 1035'te (1626) Bağdat seferlerine katıldı. Her iki seferde de savaşın bütün safhalarına ve sıkıntılarına şahit oldu. Bağdat'ı alamayıp muhasarayı kaldırmak zorunda kalan ordunun geri dönüşü sırasında çekilen kütük ve karışıklıklardan oldukça etkilendi. Musul'a geldiklerinde 1035 Zilkadesinde (Ağustos 1626) babasını, bir ay sonra da Nusaybin'de amcasını kaybetti. Bir süre Diyarbekir'de kaldı. Babasının arkadaşlarından Mehmed Halife tarafından Süvari Mukabelesi Kalemî'ne tayin edildi. 1037 (1628) yılında Erzurum muhasarasında bulundu ve birçok sıkıntıyla karşılaştı. İstanbul'a dönünce Kadızâde Mehmed Efendi'nin derslerine devam etti. Düzgün bir ifadeye, tesirli bir hitabet gücüne sahip olan bu zatın etkisinde kaldı (Mizânü'l-hak, s. 130). 1039'da (1630) Hüseyin Paşa'nın maiyetinde Hemedan ve Bağdat seferlerine katıldı. Bu seferler sırasında uğradıkları veya zaptettikleri Gülânber Kalesi, Hasanâbâd, Hemedan, Bisûtûn gibi şehir ve menziller hakkındaki gözlemlerini Cihannümâ (s. 300-303) ve Fezleke (II, 118 vd.) adlı eserlerinde anlattı. Ayrıca bizzat bulunduğu Bağdat'ın muhasarasını ve savaşın safhalarını oldukça canlı bir şekilde tasvir etti (Fezleke, II, 128 vd.). Daha sonra İstanbul'a dönen Kâtip Çelebi yine Kadızâde'nin derslerine devam ederek tefsir, İhyâ'ü 'ulûmî'd-dîn, Şerhu'l-Mevâkıf, Dürer ve Tarikat-i Muhammediyye okudu. Tabanıyassı Mehmed Paşa'nın kumandasındaki ordu ile tekrar Şark seferine gitti (1633-1634); ordunun Halep'e çekilmesinden istifade ederek hac farızasını yerine getirdi. Ardından Diyarbekir'de kışlamakta olan orduya katıldı. Burada bazı âlimlerle sohbet etti ve ilmi tartışmalar yaptı. 1635'te IV. Murad'ın Revan seferinde bulundu. Bu sefere ait gözlemlerini oldukça geniş biçimde anlatan Kâtip Çelebi (Fezleke, II, 164 vd.) daha sonraki hayatını hemen tamamen ilmi çalışmalara verdi. Kendi ifadesiyle "cihâd-ı aşgardan cihâd-ı ekber"e döndü. Kendisine kalan küçük bir mirası kitaplara yatırdı. Halep'te iken sahaf dükkânlarında gördüğü kitapların isimlerini yazmaya başlamıştı. Daha ziyade tarih, tabakat ve vefeyât türü eserleri okumayı seven Kâtip Çelebi, 1636 yılına gelinceye kadar bu tür kitaplardan birçoğunu okumuş bulunuyordu. Ertesi yıl zengin bir akrabasının ölümü üzerine kendisine düşen oldukça büyük bir mirasın üç yük kadarını (300.000 akçe) yine kitaplara verdi; geri kalanla da Fâtih Camii'nin kuzey tarafında bu cami ile Yavuz Sultan Selim Camii arasında bulunan evini tamir ettirdi ve aynı tarihte evlendi. Tamamen ilim ve telifle uğraştığından IV. Murad'ın Bağdat seferine katılmadı. Devrinin fazileti ve geniş bilgisiyle meşhur âlimlerinden A'rec Mustafa Efendi'nin derslerine devam ederek onu kendisine üstat kabul etti. Hocası da Kâtip Çelebi'ye diğer talebelerinden ayrı bir teveccüh gösterdi. Ondan el-Endelüsiyye fi'l-'arûz, Hidâyetü'l-hikme (dördüncü babın sonuna kadar), Mülâhhas fi'l-hey'e şerhini ve Eşkâlü't-te'sis'i okudu (Câmi'u'l-mütûn, vr. 5a). Bu arada Ayasofya Camii dersiâmı Abdullah ve Süleymaniye Camii dersiâmı Keçi Mehmed efendilerin derslerine devam etti (Fezleke, II, 239). 1642 yılında Vâiz Veli Efendi'den İbn Hacer el-Askalânî'nin Nuḥbetü'l-fiker adlı eserini okudu ve yine ondan Elfiyye derslerine başladı. İki yılda usûl-i hadis ilmini tamamladı (Mizânü'l-hak, s. 136). Ermenek müftüsü Molla Veliyyüddin'den Telḥîşü'l-Miftâḥ'ı, Ali b. Ömer el-Kâtibi'nin mantıka dair eş-Şemsiyye'sini okudu. On yıl kadar geceli gündüzlü ilimle uğraşan Kâtip Çelebi bazan kendini tamamen bir kitaba verir, her şeyi unuttur, odasında güneşin doğmasına kadar mum yanar ve bundan hiç yorgunluk duymazdı. Ayrıca bazı talebelere ders veren Kâtip Çelebi (Süllemü'l-vüşûl, vr. 42a) 1645 Girit seferi münasebetiyle harita yapımıyla da ilgilendi. Bu sıralarda mukabele başhalifesiyle kadro meselesi yüzünden tartışınca memuriyetten ayrıldı. Diğer öğrenciler yanında kendi oğluna da çeşitli konularda ders veren Kâtip Çelebi, hastalığı sırasında tedavi yollarını öğrenmek amacıyla bir yandan tıp kitaplarını okurken bir yandan da mânevî çareler aramak için esmâ ve havas kitaplarını inceledi; zira temiz bir gönülle edilen duaların şifalı tesirlerinden emindi (Keşfü'z-zunûn, I, 725 vd.; II, 1137). Müslüman olan Fransız asıllı Mehmed İhlâsî'nin yardımıyla bazı eserleri Latince'den Türkçe'ye çevirdi. 27 Zilhicce 1067 (6 Ekim 1657) sabahı vefat ederek Zeyrek Camii civarındaki kabristana gömüldü.

Kaynak : <https://islamansiklopedisi.org.tr/katib-celebi>

Fahte Usûlü

Fahte: Güvercin demektir.

a) 20 zamanlıdır.

b) Bir dört zamanın iki 6 zaman ve sonda yine bir 4 zamandan veya başka bir deyişle, bir Sofyân iki Yürük Semâi ve yine bir Sofyân'dan yapılmıştır (4+6+6+4=20). Usûlü meydana getiren parçaların her birinden sonra noktalı ve 20. zamanın sonunda ise düz kalın veya iki ölçü çizgisi çekilmelidir.

c) 20/4'lük ikinci mertebesi kullanılmıştır (Zencir usûlünde yer alan ikinci usûldür).

d) Pişrev, ilâhi ve bestelerde kullanılmıştır.

Fahte Darb Usûlü

[20 / 4] m e r t e b e s i

1. Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
2. Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
3. Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
4. Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
5. Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
6. Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
7. Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
8. Darb : (Ta-Aa) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
9. Darb : (He-Ek) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
10. Darb : (Tek) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
11. Darb : (Kâ) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
12. Darb : (Tek) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
13. Darb : (Kâ) / [1 Zamanlı ve Zayıf]

1) ' Türk Musikisinde Usuller ve Kudüm ', M. Hurşit UNGAY

2) ' Türk Müsikiisi Nazariyatı ve Usûlleri-Kudüm Velleleri ' İsmail Hakkı ÖZKAN [1941- 2010]